

กติปยัคฆ์ บทที่ ๖
แจก อรหันต (พระอรหันต์) ในปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกาชนะ		พหูวาชนะ	
ป.	อรหนฺต+ลี	=อรหา, อรหํ	อรหนฺต+โย	=อรหนฺตา, อรหนฺโต
ทุ.	อรหนฺต+อํ	=อรหนฺตํ	อรหนฺต+โย	=อรหนฺเต, อรหนฺโต
ต.	อรหนฺต+นา	=อรหตา	อรหนฺต+นี	=อรหนฺเตหิ, อรหนฺเตภิ
จตุ.	อรหนฺต+ส	=อรหโต	อรหนฺต+นํ	=อรहतํ, อรหนฺตานํ
ปญ.	อรหนฺต+ส	=อรหตา	อรหนฺต+นี	=อรหนฺเตหิ, อรหนฺเตภิ
ฉ.	อรหนฺต+ส	=อรหโต	อรหนฺต+นํ	=อรहतํ, อรหนฺตานํ
ส.	อรหนฺต+สฺมี	=อรหติ, อรหนฺเต	อรหนฺต+สฺ	=อรหนฺเตสฺ
อา.	อรหนฺต+ลี	=อรห, อรหา	อรหนฺต+โย	=อรหนฺตา, อรหนฺโต

ลำดับ	เอกวจนะ	พหูวจนะ	คำแปลอายตนิบาต
ป.	อรหา, อรหฺ	อรหฺนฺตา, อรหฺนฺโต	อ. (อันว่า) / อ. ____ ท. (ทั้งหลาย)
ท.	อรหฺนฺตํ	อรหฺนฺเต, อรหฺนฺโต	ซึ่ง, ลู, ยัง, ลึน, ตลอด, กะ, เฉพาะ
ต.	อรหฺตา	อรหฺนฺเตหิ, อรหฺนฺเตภิ	ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี
จตุ.	อรหฺโต	อรหฺตํ, อรหฺนฺตานํ	แก่, เพื่อ, ต่อ
ปญ.	อรหฺตา	อรหฺนฺเตหิ, อรหฺนฺเตภิ	แต่, จาก, กว่า, เหตุ
ฉ.	อรหฺโต	อรหฺตํ, อรหฺนฺตานํ	แห่ง, ของ, เมื่อ
ส.	อรหฺติ, อรหฺนฺเต	อรหฺนฺเตสุ	ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ
อา.	อรห, อรหา	อรหฺนฺตา, อรหฺนฺโต	แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่

ลำดับ	เอกวจนะ	วิธีลงวิภัติ
ป.	อรหา, อรหํ	แปลง นุด กับ ลี เป็น อา, อํ (แปลงรวมกัน)
พ.	อรहनฺตํ	ลง อํ คง อํ
ต.	อรหตา	แปลง นุด กับ นา เป็น ตา
จตุ.	อรหโต	แปลง นุด กับ ส เป็น โต
ปญ.	อรหตา	แปลง นุด กับ สุมา เป็น ตา
ฉ.	อรหโต	แปลง นุด กับ ส เป็น โต
ส.	อรหติ, อรहनฺเต	แปลง นุด กับ สุมี เป็น ตี, เอ
อา.	อรห, อรหา	แปลง นุด กับ ลี เป็น อ, อา

ลำดับ	พหูพจน์	วิธีลงวิภาคี
ป.	อรหฺนฺตา, อรหฺนฺโต	แปลง โย เป็น อา, โอ (หรือ นฺต+โย เป็น นฺโต)
พ.	อรหฺนฺเต, อรหฺนฺโต	แปลง โย เป็น เอ, โอ (หรือ นฺต+โย เป็น นฺโต)
ต.	อรหฺนฺเตหิ, อรหฺนฺเตภิ	แปลง อ เป็น เอ ลง หิ คง หิ, แปลง หิ เป็น ภิ
จตุ.	อรหฺตํ, อรหฺนฺตานํ	แปลง นฺต กับ นํ เป็น ตํ, ที่ฆะ อ เป็น อา
ปญ.	อรหฺนฺเตหิ, อรหฺนฺเตภิ	แปลง อ เป็น เอ ลง หิ คง หิ, แปลง หิ เป็น ภิ
ฉ.	อรหฺตํ, อรหฺนฺตานํ	แปลง นฺต กับ นํ เป็น ตํ, ที่ฆะ อ เป็น อา
ส.	อรหฺนฺเตสุ	แปลง อ เป็น เอ ลง สุ คง สุ
อา.	อรหฺนฺตา, อรหฺนฺโต	แปลง โย เป็น อา, โอ

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี อรหุต (พระอรหันต์)

๑. อรหา โลเก อตฺถิ.

อ.พระอรหันต์ มีอยู่ ในโลก.

๒. เอกสฺสจฺจึ อรหุตตา โลเก อูปฺปนฺนา.

อ.พระอรหันต์ ท. ๖๑ (รูป) เกิดขึ้นแล้ว ในโลก.

๓. มหาชนโน อรหุตํ ปุเชตฺติ.

อ.มหาชน ย่อมบูชา ซึ่งพระอรหันต์.

๔. ภควา สฺสจฺจึ อรหุตเต พหุชนहितาย จาริกํ เปเสสสิ.

อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ส่งไปแล้ว ซึ่งพระอรหันต์ ๖๑ (รูป) สู่ที่ จาริก เพื่อประโยชน์แก่ชนอันมาก.

๕. อรหตา ฌโม วุจฺจเต.

อ.พระธรรม อัมพะอรหันต์ ย่อมกล่าว.

๖. อรหฺนฺเตหิ ชนํ ฌมฺวินโย ปกาสิยเต.

อ.พระธรรมและวินัย อัมพะอรหันต์ ท. ย่อมประกาศ แก่ชน ท.

๗. นโม อรหโต โหตุ.

อ.ความนอบน้อม จงมี แก่พระอรหันต์.

๘. ชนา อรหฺนฺตานํ โฉวาเท ติฏฺฐนฺติ.

อ.ชน ท. ย่อมดำรงอยู่ ในโอวาท ของพระอรหันต์ ท.

๙. สามเณโร อรหตา กมฺมฐฺฐานํ อุกฺคณฺหาติ.

อ.สามเณร ย่อมเรียน ซึ่งกรรมฐาน จากพระอรหันต์.

๑๐. อาสวา อรหฺนฺเตหิ วิคจฺฉนฺติ.

อ.อาสวะ ท. ย่อมไปปราศ จากพระอรหันต์ ท.

๑๑. ปฺุถุชฺเณ อรหฺโต จิตฺตํ น ชานาติ.

อ.ปุถุชน ย่อมไม่รู้ ซึ่งจิต ของพระอรหันต์.

๑๒. พุทฺโธ อรหฺนฺตานํ จิตฺตวารํ ชานาติ.

อ.พระพุทธเจ้า ย่อมรู้ ซึ่งวารแห่งจิต ของพระอรหันต์ ท.

๑๓. กลุยานชโน อรหติ ปลีหติ.

อ.กัลยานชน ย่อมเลื่อมใส ในพระอรหันต์.

๑๔. อริยสาวกา อรหฺนฺเตสุ ปลีหฺนฺติ.

อ.พระอริยสาวก ท. ย่อมเลื่อมใส ในพระอรหันต์ ท.

๑๕. ภาณฺเต อรหฺ ตุํ มยฺหํ นาเถ โหหิ.

ข้าแต่พระอรหันต์ ผู้เจริญ อ.ท่าน เป็นที่พึง ของข้าพเจ้า จงเป็น

๑๖. ภาณฺเต อรหฺนฺโต ตุมฺเห อมฺหากํ นาถา โหถ.

ข้าแต่พระอรหันต์ ท. ผู้เจริญ อ.ท่าน ท. เป็นที่พึง ของข้าพเจ้า ท.

จงเป็น